

Kjer je kraj za vinorejo, so speljane terte po navadni Laški visoki réji od drevesa do drevesa na konje, verhe ali véje, de kakor v vencih od drevesa do drevesa visijo.

Kér je po celim polji ena njiva popolnoma enaka drugi, popotnik misli, de se vseskozi po edinim vertu pelje. Dolga versta murbnih dreves, po tem turšica na njivi kacih 4 — 5 sežnjev široki, po tem spet versta murbnih dreves, potem spet turšica in tako naprej.

Iz tega se vidi, de pglavitno polétno kmetijstvo na Laškim je eno léto za drugim: reja tért, turšice in murb.

Kaj se znamo mi iz tega učiti?

1) V vinoreji ne moremo Lahov posnemati, kodar pri nas nista zemlja in kraj za tó; to vsak sam vé. Tudi njih visoke reje ne bomo priporočevali, kér so nam gosp. Vertove v svoji neprecenljivi „Vinoreji“ tako očitno dokazali, de visoka vinoreja veliko menj veljá od niske ali pritlične. „Hočeš — pravijo naš mojster vinoréje — dobriga žlahniga vina pridelovati, iši ga pri tléh; pritlična réja ti ga bo dajala.“

2) V sajenji turšice naj nam pa bojo Lahi v izgled. Veči del njih poljá je poléti s turšico obsejan. Lahi sicer družiga nič ne poznajo, kakor dan na dan svojo polento. Mi bi sicer ne bili zadovoljni s samo polento, torej tudi nikdar toliko turšice ne bomo sadili, kakor Lahi. Vender nikdar ne smémo pozabiti, de turšica nar več zda med vsim žitam: naj se turšična moka ali turšično lubje (slama) porabi. Turšice naj se tedej povsod veliko sadi, zató kjer tudi v bolj merzlih krajih dobro rodi, če je zemlja dobra, ji pridno gnojiš, in je pregoste ne sadiš. Gosp. Vertove so nam povedali, de ni skorej boljšiga kruha, kakor je turšično-reženi, ako 2 tretjini turšične moke zmešaš z eno tretjino režene. Turšični žganci so tudi dobri. — Sajenje turšice na Laškim eno léto za drugim na enakim mestu nam na dalje očitno kaže, de nam ni treba njiv za turšico vsako léto premenovati. — Murbne drevesa, po obéh krajih njive postavljene, tudi s svojo senco ne škodjejo turšici, kér bi bili Lahi gotovo že davnej to šego opustili, ko bi bila škoda očitna. Tudi mi nismo nikjer take škode vidili.

3) V réji murb, ki je tako obširna na Laškim in ktera Laham vsako léto na milijone dobička v židoreji prinése, bi bilo práv, de bi, posebno na Dolenskim, Lahe práv pridno posnemati in po njivah veliko murb v lepih verstah zasajevati začeli. Zakaj bi se Dolenci práv pridno ne poprijeli reje murb in žide? Premožniši posestniki naj bi v več krajih špogali veliko židnih gosenc ali sviloprejk; menj premožni, če se nočejo ali nemorejo s sviloprejkami pečati, naj pa gleštajo práv pridno murbne drevesa, kterih listje bojo potem vsako léto lahko prodajali.

Naši Dolenci, kteri se dosihmal mémo Gorencam tako malo s kupčijo in rokodelstvom pečajo, bi si gotovo z murbno in židorejo veliko dobička naklonili, če bi se le hotli práv pridno te reči poprijeti!

Krajnska kmetijska družba je unidan sklenila, vsako léto menj premožnim in pridnim kmetam deset tavžent murbnih dreves in 1 funt murbniga semena brez plačila podariti, in tudi za židne mešičke ali kokone je v Ljubljani pot znajdla, kamor se bo sirovi pridelk lahko prodajal. Tudi natanjčni podúk: kakó z rejo murbnih dreves in židnih gosenc ravnati — je po Novicah že v létu 1843 v spisku, ki so ga práv po domače častiti gosp. fajmošter Salokar zložili, na znanje dala. Več ni v stanu storiti. Bog daj, de bi se njenih dobrih namenov kmetovavci pridno poprijeli v svoj lastni in veliki dobiček!

Vrednik.

Častitim komisijam

za nove sodniške in politiške vradnike na Koroškim in Krajskim.

Presvitli Cesar so zagotovili narodnost vsim narodom, in gosp. minister Bach je v slavnim zlatiga denarja vrednim pismu na vse deželne poglavarje razločno rekel, de se imajo deržavni služabniki povsod in v vsim po vstavnih postavah in napravah ravnati. Mi smo gotovo prepričani, de gosp. minister hoče, de njegov ukaz ne ostane mertva čerka na popirji, ampak de se v djanji spelje in takó občno blagostanje vterdi.

Ve, slavne komisije! imate zdej imenitno nalogo, nove vradnike visokimu ministerstvu nasvetovati. De boste brez enostranosti umne, pridne in poštene možé nasvetovale, ki so že v cesarski službi bili, ali ki bojo vnovič v te službe stopili, — to smémo od Vaše poštenosti na vsako vižo pričakovati.

Ali dan današnji mora po vstavnih postavah vsaki vradnik na Slovenskim, ki bo imel z ljudstvom opraviti, še eno važno lastnost imeti, brez ktere po postavah ne more vradnik na Slovenskim biti — in ta lastnost je popolnoma znanstvo slovenskiga jezika!

Slovensko ljudstvo že vé iz Cesarjevih beséd, de se ima njegov jezik tudi v kancelije vpeljati, in bo izpolnjenje Cesarjeviga dogotovila tudi terjalo, kakor mu gré. Nikdar tedej tega pri nasvetovanji novih vradnikov ne pozabite, de ne boste potem izvoljenih v nepotrebne težave pripravili. Terjajte zdej od vsaciga, ki za službo na Slovenskim prosi, de gotovo skaže in spriča, de zna popolnoma slovenski jezik, to je, jezik tistiga naroda, s kterim bo imel z besedo in s pisanjem opraviti. Boljši je, de se zamerite zdej kakimu prošniku, kterimu se zamore kakšna druga služba dati, kakor de se pregrešite zoper vstavne pravíce, ktere so Cesar ljudstvom dali, in kterih spoštovanje je gosp. minister Bach vsim deržavnim služabnikom takó gorko na serce položil.

Resnične so besede „Slovenije,“ de razpis sodniške komisije za koroško in krajnsko kronovino v Celjovških novicah: „Die Bewerber haben ihre Sprachkenntnisse anzuführen“ vse Slovence, ki so ga brali, je globoko ranil, kér sploh beseda „anführen“ nič družiga ne terja, kakor de naj vsak prošnik pové, ktere jezike de zná. Znano pa je, de marsikteri misli slovensko znati, če le kacih 20 besedí slabo izgovarjati zná. Po ti poti, če bo komisija le „anführen“ terjala, se je bati, de ne bo sama od marsikteriga prošnika „angeführt“ — in tega vender ne želi slavna komisija. Resnično dokazati in spričati: to naj se terja zdej od vsaciga prošnika.

Vémo sicer, de je dosihmal, žali Bog! le malo vradnikov pri nas, ki gladko po slovensko pisati znajo, in nespametno bi bilo terjati, de bi po tacih žalostnih okoljšinah, ki so dosihmal domorodni jezik zatirale, že zdej vsi vradniki ročno slovensko pisali. Ali slovensko dobro govoriti mora saj vsaki znati, ki bo imel z ljudstvom opraviti, — zraven tega pa terdno voljo imeti, se berž tudi pisanja navaditi. S pravo, dobro voljo ni nič nemogoče; prava terdna volja pa se bo povsod obudila, če se po volji ministromi že vikši vradniki vstavnih naprav zvesto deržé in ojstro na to gledajo, de se tudi nižji vradniki po vstavnih postavah ravnajo.

Po ti poti se bo vesela zadovoljnost povsod pokazala in zaupanje do vladarstva bo od dné do dné terdniši postalo. Narodske pravíce pa — verjemite nam — niso kakšna kaj bodi reč, in tudi mi Slovenci jih terjamo.